

ALGUNS MALNOMS DE POLLENÇA A PRINCIPI DEL SEGLE XVI

Maria Barceló Crespi

A l'Arxiu del Regne de Mallorca es conserven disset volums del notari pollencí Antoni Aulí, major, que comprenen una cronologia que va des de 1505 fins a 1548. Hi ha un altre notari amb el mateix nom, però menor (potser un nét) i els seus protocols van de l'any 1570 a 1609.

Les signatures corresponents als volums d'Antoni Aulí, major, són A-158 fins a A-174 i comprenen tres llibres d'inventaris, dos de testaments, deu de protocols i dos de manuals de notari.

A les acaballes del quatre-cents i principi de la centúria següent, almenys, a Pollença destacaren diversos notaris com ara els esmentats Aulí, Arguimbau, i Llitrà. És cert que els més importants membres de la nissaga dels Llitrà desenvoluparen l'art de la notaria a la ciutat de Mallorca. Igualment eren d'origen pollencí els notaris Joan Gradolí i Pere Martorell i sembla que també ho era Joan Porquer, tots ells establerts a la capital mallorquina.

En un percentatge alt els documents es refereixen a Pollença encara que adesiara n'apareix algun d'Alcúdia i en menor quantitat de sa Pobla o de Campanet. Els llibres d'Antoni Aulí, major, pel que fa a Pollença, presenten una informació abundant, oferint un retrat molt fidedigne de la vila i dels seus habitants. Sobretot, ho són les dades de caràcter econòmic les quals apareixen amb més freqüència com són compres i vendes de propietat, establiments d'emfiteusi, contractes d'arrendament agrari i un llarg etcètera, a més dels testaments i inventaris.

El notari Aulí a l'hora d'escriure apuntava el nom i el llinatge (convé recordar que en aquells anys les persones sols porten un llinatge) dels protagonistes dels seus documents, i sovint hi afegia el malnom. Els malnoms, a Mallorca, comencen a fer-se presents en la documentació a final del segle XV.

En una societat certament endogàmica els noms i els llinatges es repetixen en gran manera i per això de vegades es complementa amb algun distintiu com ara *major*, *menor*, *vell*, *jove*, etc. I també amb un malnom l'origen del qual pot obeir a motius molt diversos: defecte físic, ofici...

Per altra banda, les persones que havien viscut a possessions gairebé sempre se les coneixia pel nom de la propietat i això ha perviscut fins a les acaballes del segle XX, mentre les possessions varen complir amb una funció i varen tenir vida.

En poques ocasions trobam malnoms aplicats a dones. Aquestes més aviat eren conegudes pel llinatge del marit, pare o tutor però feminitzat.

El buidatge sistemàtic dels llibres del notari Aulí del primer terç del segle XVI (fins a 1530, data totalment convencional) ha proporcionat un nombre considerable de malnoms de Pollença no repetits. Sols han estat citades dues dones amb malnom. Així mateix, se n'han afegit alguns més, pocs, provinents d'altres notaris.

Les dificultats de l'escriptura, les variades grafies d'un mateix nom, la redacció en llengua llatina, etc. són, sens dubte, un entrebanc afegit a l'hora de transcriure el document que en aquest cas s'ha fet certament perceptible.

En la documentació consultada ha resultat interessant comprovar que un malnom, sovint, pertany a una determinada família; els noms propis masculins són els de l'antroponímia mallorquina tradicional (Joan, Pere, Antoni, Miquel, Jaume, Sebastià); els llinatges, en la seva majoria, són els considerats com a típics pollencins (Cànaves, Cerdà, Cifre, Martorell, Vila).

El malnom se sol escriure després de la paraula *alias* tant en textos en català com en llatí. D'altra banda, les persones que s'identifiquen pel lloc d'on han estat o estan (gairebé sempre possessions) el topònim va precedir de la fórmula *dit de*. En els textos en llatí el malnom en general és escrit en català.

Cal pensar que gairebé tots els homes apareguts devien dedicar-se a la pagesia o eren propietaris agraris perquè en cas contrari, en especial en el cas dels menestrals, s'especifica l'ofici.

L'anàlisi del mostreig ha proporcionat el següent resultat:

ANY	PERSONA	MALNOM	SIGNATURA
1487	Gabriel Martorell	<i>Carrió</i>	ARM, Prot. P-382, 25
1491	Pere Seguí	<i>Heres [Hereu]</i>	ARM, Prot. P-386, 54v
1492	Jaume Andreu, prevere	<i>Caynes</i>	ARM, Prot. P-454, 252
1501	Pere Llobera	<i>del cap de la paret</i>	ARM, Prot. P-443, 116
1502	Gabriel Melià	<i>Cordó</i>	ARM, Prot. M-591, 45
1505	Joan Roger	<i>Mittissal</i>	ARM, Prot. A-160, 6v
1505	Miquel Pont	<i>Rosset</i>	ARM, Prot. A-160, 7
1506	Joan Cabanelles	<i>Toro</i>	ARM, Prot. A-160, 11v
1506	Miquel Andreu	<i>Caynes</i>	ARM, Prot. A-160, 16v
1507	Pere Cànaves	<i>Xixich</i>	ARM, Prot. A-160, 26v
1508	Guillem Palou	<i>Fedrí</i>	ARM, Prot. A-160, 45v
1510	Antoni Castell, prevere	<i>Gruat</i>	ARM, Prot. P-405, 16
1512	Jaume Cànaves	<i>Cuyraça</i>	ARM, Prot. A-162, 43
1515	Gabriel Sitjar	<i>Refal</i>	ARM, Prot. A-162, 103v
1515	Jaume Martí	<i>Temorer</i>	ARM, Prot. A-162, 103v
1515	Rafel Cabanelles	<i>Barbut</i>	ARM, Prot. A-162, 110v

ALGUNS MALNOMS DE POLLENÇA A PRINCIPIS DEL SEGLE XVI

ANY	PERSONA	MALNOM	SIGNATURA
1515	Joan Vives	<i>Lonzo</i>	ARM, Prot. A-164, 3
1515	Miquel Santacreu	<i>Frare</i>	ARM, Prot. A-164, 23
1517	Arnau Vila	<i>Pey</i>	ARM, Prot. A-164, 146v
1518	Pere Andreu	<i>Caynes</i>	ARM, Prot. A-161, 46
1518	Joan Cànaves	<i>Xoti</i>	ARM, Prot. B-172, 10
1519	Pere Martorell	<i>Muça</i>	ARM, Prot. A-163, 98
1519	Pere Santacreu	<i>Merçal</i>	ARM, Prot. A-163, 21
1519	Pere Andreu	<i>Caynes</i>	ARM, Prot. A-163, 56
1520	Joan Campamar	<i>Mistical</i>	ARM, Prot. A-163, 149
1520	Joan Tomàs	<i>Nicolau</i>	ARM, Prot. A-163, 161v
1521	Pere Torres	<i>Nero</i>	ARM, Prot. A-163, 248v
1522	Miquel Martorell	<i>Xenet</i>	ARM, Prot. A-163, 312v
1522	Pere Vila	<i>Pey</i>	ARM, Prot. A-163, 330
1522	Miquel Cabanelles	<i>Colleret</i>	ARM, Prot. A-163, 333
1522	Antoni Martorell	<i>Gat</i>	ARM, Prot. A-163, 351
1522	Sebastià Martí	<i>Temorer</i>	ARM, Prot. A-161, 122
1522	Joan Martí	<i>Tamorer (?)</i>	ARM, Prot. A-167, 7
1522	Jaume Martí	<i>Temorer</i>	ARM, Prot. A-159, 236
1523	Guillem Cabanelles	<i>Botani</i>	ARM, Prot. A-158, 367
1523	Guillem Martí	<i>Poderós</i>	ARM, Prot. A-161, 140
1523	Francesc Cassador	<i>Moscaroles</i>	ARM, Prot. A-165, 6
1523	Guillem Vila	<i>Pey</i>	ARM, Prot. A-165, 18v
1523	Joan Porquer	<i>Badoiç (?)</i>	ARM, Prot. A-165, 22
1523	Pere Cànaves	<i>Xixich</i>	ARM, Prot. A-166, 9
1523	Martí Martorell	<i>Talabot</i>	ARM, Prot. A-166, 43
1523	Antoni Cànaves	<i>Xuti</i>	ARM, Prot. A-166, 108
1523	Antoni Seguí	<i>Papa</i>	ARM, Prot. A-166, 110
1523	Jaume Cànaves	<i>Patit</i>	ARM, Prot. A-167, 168
1523	Joan Cifre	<i>Rafall</i>	ARM, Prot. A-167, 185v
1523	Joan Cabanelles	<i>Botana</i>	ARM, Prot. A-167, 222
1523	Guillem Cànoves	<i>Taix</i>	ARM, Prot. A-167, 111
1523	Joan Perdigó	<i>Papagay</i>	ARM, Prot. A-167, 149
1523	Pere Seguí	<i>Cabay</i>	ARM, Prot. A-167, 149

XXII JORNADA D'ANTROPONÍMIA I TOPONÍMIA

ANY	PERSONA	MALNOM	SIGNATURA
1523	Francesc Martí	<i>Tamorer</i>	ARM, Prot. A-167, 164
1523	Bernat Astrader	<i>Soltaro</i>	ARM, Prot. A-167, 166
1523	Pere Vila	<i>Pey</i>	ARM, Prot. A-167, 166
1524	Miquel Martorell	<i>Penet</i>	ARM, Prot. A-161, 155
1524	Antoni Reig, barber	<i>Guillo</i>	ARM, Prot. A-167, 238
1524	Antoni Melià	<i>Baçó</i>	ARM, Prot. A-167, 244
1525	Miquel Martorell, paraire	<i>Carrió</i>	ARM, Prot. A-165, 214
1527	Antoni Tutzó	<i>Cuch</i>	ARM, Prot. A-161, 314
1527	Joan Campamar	<i>Mitiçal</i>	ARM, Prot. A-165, 313
1527	Pere Cifre	<i>Diable</i>	ARM, Prot. A-165, 322
1527	Mateu Martorell	<i>Bibi</i>	ARM, Prot. A-167, 331
1528	Gabriel Cànaves	<i>Catoy</i>	ARM, Prot. A-171, 10
1528	Pere Martorell, paraire	<i>Xenet</i>	ARM, Prot. A-171, 9v
1528	Pere Martorell	<i>Roig</i>	ARM, Prot. A-171, 13v
1528	Pere Martí	<i>Pere petit</i>	ARM, Prot. A-171, 37v
1528	Pere Ferrer	<i>Bosch</i>	ARM, Prot. A-171, 39v
1528	Gabriel Carbonell	<i>Carrió</i>	ARM, Prot. A-167, 346
1529	Sebastià Nato	<i>Novell</i>	ARM, Prot. A-168, 19
1529	Pere Castell	<i>Guillo</i>	ARM, Prot. A-169, 3v
1529	Joan Martí	<i>Ponç</i>	ARM, Prot. A-169, 15
1529	Joan Reig	<i>Guillo</i>	ARM, Prot. A-169, 15
1530	Miquel Santacreu	<i>Frare</i>	ARM, Prot. A-171, 53
1531	Sebastià Martorell	<i>Xenet</i>	ARM, Prot. A-168, 57v
1531	Perot Santacreu	<i>Pau</i>	ARM, Prot. A-168, 61
1531	Joan Cabanelles	<i>Toro</i>	ARM, Prot. A-168, 65
1532	Pere Santacreu	<i>Mertall</i>	ARM, Prot. A-168, 88
1532	Francesc Llofriu	<i>Matabous</i>	ARM, Prot. A-168, 89v
1532	Guillem Martí	<i>Tonet</i>	ARM, Prot. A-170, 100v
1533	Pere Castell	<i>Gruat</i>	ARM, Prot. A-168, 102
1533	Joan Castell	<i>Roig</i>	ARM, Prot. A-168, 102
1533	Pere Ferrer	<i>Perrot</i>	ARM, Prot. A-168, 127v
1533	Agustí Llobera	<i>Baguí</i>	ARM, Prot. A-168, 101

ALGUNS MALNOMS DE POLLENÇA A PRINCIPIS DEL SEGLE XVI

ANY	PERSONA	MALNOM	SIGNATURA
1500	Joan Martí	<i>dit de la plaça</i>	ARM, Prot. P-415, 198
1507	Martí Cifre	<i>dit de Colonya</i>	ARM, Prot. A-160, 22v
1507	Joan Totxa	<i>dit de les Eres</i>	ARM, Prot. A-160, 39
1512	Pere Llobera	<i>dit del cap de la peret</i>	ARM, Prot. A-159, 33
1513	Pere Martí	<i>dit de Bàlig</i>	ARM, Prot. A-159, 35
1515	Martí Amorós	<i>dit de Font Xicha</i>	ARM, Prot. A-162, 112v
1515	Jaume Cifre	<i>dit de Colonya</i>	ARM, Prot. A-162, 108v
1516	Bernat Cifre	<i>dit de Colonya</i>	ARM, Prot. A-159, 81
1517	Guillem Totxa	<i>dit de las Eres</i>	ARM, Prot. A-159, 105
1517	Jaume Suau	<i>dit de la Puncta</i>	ARM, Prot. A-167, 312
1518	Pere Martorell	<i>dit de Mortitx</i>	ARM, Prot. A-162, 116v
1520	Pere Seguí	<i>dit Heres [Hereu]</i>	ARM, Prot. A-159, 178
1520	Joan Campamar	<i>dit de Bòqer</i>	ARM, Prot. A-163, 207v
1520	Pere Campamar	<i>dit de Formentor</i>	ARM, Prot. A-163, 149
1521	Miquel Cifre	<i>dit de la Serell</i>	ARM, Prot. A-161, 118
1522	Joan Martorell	<i>dit d'Eriant</i>	ARM, Prot. A-159, 216
1522	Joan Cifre	<i>dit de Colonya</i>	ARM, Prot. A-159, 219
1522	Joan Sala	<i>dit de Castell</i>	ARM, Prot. A-159, 258
1522	Joan Company	<i>dit de Vàllitx</i>	ARM, Prot. A-159, 236
1522	Pere Cerdà	<i>dit de Pedruxella</i>	ARM, Prot. A-159, 349
1522	Joan Cànaves	<i>dit de Mastagera</i>	ARM, Prot. A-163, 327
1522	Joan Martorell, major	<i>dit del Holm</i>	ARM, Prot. A-167, 48
1522	Mateu Vila	<i>dit del Pla</i>	ARM, Prot. A-168, 1
1523	Llorenç Cabanelles	<i>dit de Sant Vicenç</i>	ARM, Prot. A-166, 45
1523	Bartomeu Lufriu	<i>dit del Madraba</i>	ARM, Prot. A-166, 93
1523	Guillem Cànaves	<i>dit de Vàllig</i>	ARM, Prot. A-165, 41
1523	Antoni Cànaves	<i>dit de Moço</i>	ARM, Prot. A-165, 43
1523	Bernat Bertran	<i>dit del Pla</i>	ARM, Prot. A-165, 73v
1523	Pere Cànaves	<i>de Vàlix</i>	ARM, Prot. A-167, 185
1524	Joan Porquer	<i>dit de Formiguera</i>	ARM, Prot. A-168, 154
1524	Antoni Cerdà	<i>dit del Pont</i>	ARM, Prot. A-168, 147
1525	Mateu Vila	<i>dit de la Font</i>	ARM, Prot. A-165, 169v
1525	Guillem March	<i>dit de Montaya (?)</i>	ARM, Prot. A-168, 160

XXII JORNADA D'ANTROPONÍMIA I TOPONÍMIA

ANY	PERSONA	MALNOM	SIGNATURA
1527	Bartomeu Cerdà	<i>dit de la Placa</i>	ARM, Prot. A-161, 273
1527	Damià Llobera	<i>dit del cap de la peret</i>	ARM, Prot. A-161, 291
1527	Pere Martorell	<i>dit de Fartàrig</i>	ARM, Prot. A-161, 296
1527	Joan Pont	<i>dit del Arboçar</i>	ARM, Prot. A-161, 314
1527	Francesc Cabanelles	<i>dit de Sant Vicens</i>	ARM, Prot. A-165, 333
1528	Joan Llobera	<i>dit del Recó</i>	ARM, Prot. A-171, 8
1529	Pere Cànaves	<i>dit de Vàllig</i>	ARM, Prot. A-169, 56
1529	Bernat Roger	<i>dit de Navarra</i>	ARM, Prot. A-171, 40v
1529	Mateu Vila	<i>dit de la Font</i>	ARM, Prot. A-168, 24
1529	Jaume Cerdà	<i>dit de Predruxella</i>	ARM, Prot. A-168, 25v
1530	Joan Martorell	<i>dit de Fartàrig</i>	ARM, Prot. A-168, 46
1530	Sebastià Soliveres	<i>dit de Vàlig</i>	ARM, Prot. A-168, 51
1530	Pere Vila	<i>dit del Pujol</i>	ARM, Prot. A-168, 52v
1531	Pere Pont	<i>dit de Fartàrig</i>	ARM, Prot. A-168, 57v
1532	Joan Martorell	<i>dit del forn petit</i>	ARM, Prot. A-168, 98
1533	Pere Castell	<i>dit del Mercat</i>	ARM, Prot. A-168, 102
1533	Mateu Vila	<i>dit de Benimaymo</i>	ARM, Prot. A-168, 124
1533	Joan Bertran	<i>dit del Pla</i>	ARM, Prot. A-168, 128
1533	Miquel Soliveres	<i>dit de la Coma</i>	ARM, Prot. A-168, 138

ANY	PERSONA	MALNOM	SIGNATURA
1519	Pereta Collella, muller de Damià Collell, paraire	<i>Àngela</i>	ARM, Prot. A-163, 59v
1523	Joana Moscaroles, vídua	<i>Regina</i>	ARM, Prot. A-167, 166

Nota: Els noms i llinatges s'han normalitzat però s'ha mantingut literal el malnom i, per això, va en cursiva.